

Açık alan Rekreasyon Etkinliği Olarak Piknik Yapan Bireylerin Çevre Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi

Güney ÇETİNKAYA^a

Merve KAPLAN^b

^a Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antalya/Türkiye (gchetinkaya@akdeniz.edu.tr)

^b Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antalya/Türkiye (mervekaplan@akdeniz.edu.tr)

ÖZ

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:

10.11.2020

Kabul Tarihi:

07.12.2020

Anahtar Kelimeler

Açık Alan Rekreatif Etkinlikleri

Piknik

Çevresel Tutum ve Davranış

Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği

Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi

Açık alan rekreasyonel etkinliklerine katılım gün geçtikçe artış göstermektedir. Bu artış göz önüne alındığında, katılımcıların çevreye yönelik tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi, çevre ve doğal kaynak yönetimi için etkili stratejiler geliştirilebilmesi için önemlidir. Araştırmanın amacı, açık alan rekreasyon etkinliği olarak piknik yapan bireylerin çevre tutum ve davranışlarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda kolayda ve amaca yönelik örneklem yöntemiyle seçilmiş 232 erkek ve ($X_{Yaş}; 34.65 \pm 12.95$) 144 ($X_{Yaş}; 34.22 \pm 12.25$) kadın olmak üzere toplam 376 piknik yapan bireyler çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. Çalışma, 2017 yılı bahar aylarında Antalya ilinde piknik yapmak için sıklıkla kullanılan Düzlerçamı Mesire alanında gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların çevresel tutumlarının ve davranışlarının ölçülmesi için, Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği ile Çevre Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi için araştırmacılar tarafından oluşturulan katılımcı bilgi formu uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda rekreasyonel etkinlik olarak piknik yapan bireylerin çevresel tutum ve davranış puanlarının orta düzeyde olduğu ve çeşitli (demografik) özelliklerin çevresel tutum ve davranış etkilediği bulunmuştur. Ayrıca, rekreasyonel amaçlı piknik etkinliğine katılan bireylerin, çevresel tutum ve davranışları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu raporlanmıştır.

ABSTRACT

Article History

Received

10.11.2020

Accepted:

07.12.2020

Keywords

Outdoor Recreational Activities

Picnic

Environmental Attitude And Behavior

New Environmental Paradigm Scale

Article Type: Research Paper

Participation in outdoor recreational activities is increasing the last decade. Considering the increase of outdoor recreation activity, it is important to evaluate the environmental values, attitudes and behavior of the participants and to develop effective strategies for environment and natural resource management. The aim of the study is to determine the environmental attitudes of individuals participating in the picnic activity as an outdoor recreational activity using the new environmental paradigm scale. Within this purpose, a total of 376 picnic individuals, including 232 males ($X_{Age}: 34.65 \pm 12.95$) and 144 ($X_{Age}: 34.22 \pm 12.25$) females, selected by convenience and purposeful sampling method, voluntarily participated in the study. The study was carried out in Düzlerçamı Recreation area, which is frequently used for picnics in Antalya province in the spring of 2017. New Environmental Paradigm Scale and Environmental Behavior Scale were used to measure the environmental attitudes and behaviors of the participants. In addition, the participant information form created by the researchers was used to determine the demographic characteristics of the participants. As a result of the study, it was reported that the environmental attitude and behavior scores of the individuals who had a picnic as an outdoor recreational activity were moderate level and that various demographic features affect the environmental attitude and behavior. In addition, there was a weak positive relationship between their environmental attitudes and behaviors.

***Sorumlu Yazar/ Corresponding Author:** Güney ÇETİNKAYA

E-Posta: gchetinkaya@akdeniz.edu.tr

Önerilen Atıf/ Suggested Citation:

Çetinkaya, G. ve Kaplan, M. (2020). Açık alan Rekreasyon Etkinliği Olarak Piknik Yapan Bireylerin Çevre Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7 (4), 642-664.

1. Giriş

Çevre insanların ve diğer canlıların, etkilediği, etkilendiği, biçimlendirdiği ve aynı zamanda kendini gerçekleştirdiği yaşam alanıdır. Başka bir alternatif yaşam alanı olmadığı düşünüldüğünde, yaşadığımız çevreyi korumak ve doğal dengesini bozacak davranışlardan kaçınmak bir zorunluluktur. İnsan, yüzyıllar boyunca çevreye birtakım etkiler bırakmıştır. 15. yüzyıla kadar ki dönemde bu etkilerin bilinçli yapılmadığı öne sürülmektedir. 21. yüzyıla kadar ise insan ve doğa arasındaki ilişkinin arkasında felsefi bir anlam ya da düşünce bulunmamış ve yaşanan çevre sorunları ciddi sorun olarak ele alınmamıştır (Özel, 2007). Ancak 21. yüzyılda çevre sorunlarındaki ana aktör insan olarak değerlendirilmekte ve toplum merkezci bir yaklaşım kabul görmektedir. Değişimin odak noktası olan insan, bağlı olduğu toplumsal dönüşümlerden etkilenerek çevresini ya da yaşadığı doğayı yok etme/zarar verme eğilimindedir (Arıbaş & Yürüdü, 2015). Bu eğilimin temelindeki düşünce insanların, doğal kaynakların hiç tükenmeyecek gibi yaşamaları ve doğanın sürekli kendini yenileme kapasitesi olduğuna inanmalarıdır (Ceylan, 2019). Tüm canlıların devamlılığını sağlamak için doğanın korunması gerekir. İklim değişikliğiyle birlikte dünya, tarihteki kolektif hayatta kalmamızın önündeki en zor meydan okumalardan biriyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu zorluğun üstesinden gelmek için, teknolojik çözümler önerilmesine rağmen, bu çözümler doğanın sürdürülebilirliğini korumak için yetersiz kalmıştır (IEA, 2010). Çevreye yönelik sorunlar ile başa çıkabilmek için, çevreci bireysel eğiliminin daha geniş bir alana yayılması (Otto, Evans, & Kaiser, 2019), insanların çevreye yönelik tutum ve davranışlarının değişmesi gereklidir.

Endüstrileşme, olumsuz çevresel etkilerin temel faktörlerinden biri olmakla birlikte (Jabbour & Santos, 2008) toplumsal hayattaki köklü değişimlerin başlıca nedenlerindedir. Serbest zaman veya boş zaman kavramının gelişimi de bu sürecin toplumsal hayata katkılarından. Yeni toplum yapısı içerisinde, bireyler zihinsel ve bedensel yönden rahatlama, dinlenme ve kaçış amaçlı olarak rekreatif etkinliklere yönelmiştir. Bu rekreatif etkinliklerin gerçekleştiği ortamlardan biri de doğal kaynaklar ve açık alanlardır. Özellikle geçtiğimiz yıllarda batı toplumlarında doğa temelli rekreasyonel etkinliklere yönelik talep artış göstermiştir. Hatta bu ortamda gerçekleşen etkinliklere yönelik talebin önümüzdeki yıllarda da devam edeceği öngörülmektedir (Zeidenitz, Mosler, & Hunziker, 2007). Doğa temelli rekreasyon etkinlikleri; su, hava ve kara gibi farklı doğal ortamlarda gerçekleşen rekreasyonel etkinlikleri kapsamaktadır. Doğal ortamlarda gerçekleşen bu rekreatif etkinlikler, katılımcılarının kendilerini yenilemelerine olanak sağlarken; fizyolojik, psikolojik, sosyolojik, kültürel, ekonomik ve çevresel etkiler yaratabilmektedir. Bu etkiler, olumlu olabileceği gibi olumsuz

da olabilir. Örneğin, rekreatif etkinliklerin çevre üzerinde fizyolojik (toprak kaybı, yangın, su kirliliği) ve biyolojik (bitki örtüsünün değişime uğraması) etkileri bulunmaktadır. Bu tür rekreatif etkinlikler, doğal çevrenin olumsuz etkilenmesine neden olabileceken, doğal kaynakların sürdürülebilirliğini de tehlikeye sokmaktadır. Doğada gerçekleşen rekreatif etkinliklere olan talebin artması, bu etkinliklerin çevre üzerinde yarattığı olumsuz etkileri daha da arttırabilir. Bu tür olumsuz etkilerin en aza indirilmesi için öncelikle bilinçli tüketiciler ve çevre dostu uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Buna göre bireylerin rekreatif etkinlikleri gerçekleştirirken çevresel sorunları da göz önüne alarak davranması beklenmektedir (Kement & Güçer, 2015). Ayrıca, doğal alanlarda gerçekleşen rekreatif etkinliklere katılan bireylerin çevre tutumları ve davranışları, bu alanların sürdürülebilirliği için de oldukça önemli bir konudur (Çetinkaya, 2015). İlgili literatürde rekreatif etkinliklerin çevresel etkilerine yönelik birçok bilimsel çalışma bulunmaktadır (Sun & Walsh, 1998). Rekreatif etkinliklerin çevresel etkileri üzerine en eski çalışma, Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilmiş Meinecke'nin (1928) çalışmasıdır. Ancak, çevre ve rekreatif etkinlikler ile ilgili çalışmalar 1920'ler den sonra belirli aralıklarla ele alınmasına rağmen bu etkinliklerinin çevresel etkileri ilgili çalışmalar 1960'lara kadar tam anlamıyla yapılmamıştır (Wagar, 1964). 1970'lerde rekreatif etkinliklere katılım sonrası çevresel etkileri konusu önem kazanmış (Bayfield, 1979) ve İskoçya'da, (Liddle, 1975) Büyük Britanya ve Avustralya'da, (Cole, 1978) Amerika Birleşik Devletleri'nde, rekreatif etkinliklerin çevresel etkileri üzerine çalışmaların sayısı artmaya başlatmışlardır.

İnsanların çevreye karşı tutumları birçok araştırmacı tarafından üzerinde durulan konular arasında yer almaktadır. İlgili literatürde, bireylerin çevresel tutum ve davranışları (Scott ve Willits, 1994), yaban hayatın korunmasına yönelik bireylerin çevre tutumları (Tarrant ve Cordell, 1997), katılımcıların açık alan rekreasyonu ve çevresel tutumu (Tarrant ve Green, 1999) ve bireylerin çevresel tutum ve davranış arasındaki ilişki konuları sıklıkla incelemişlerdir (Thapa, 2010). Tarrant ve Green (1999) tutum, rekreasyon katılımı ve etkileşim değişkenlerinin davranışa yönelik etkisini inceleyerek, açık alan rekreasyon davranışlarına yönelik çevre tutumunu belirlemişlerdir. Barker ve Dawson (2012) ise çalışmalarında açık alan rekreatif etkinliklerine katılım ile çevresel tutum ve davranış ölçümleriyle ilişkilendirilmiş bir model sunmuşlardır. Kement ve Güçer (2015) kamp yapan bireylerin çevre tutum ve rekreasyon motivasyon değişkenlerini, Hoyem (2020) açık alan rekreasyonuna katılım ile çevreye karşı duyarlılığını incelemiştir. Farklı yazarlar tarafından gerçekleştirilmiş olan araştırmalar genel olarak incelendiğinde farklı değişkenler ile insanların

çevreye karşı davranışlarının ve tutumlarının incelenmesi hedeflenmiştir (Kement & Güçer, 2015).

Tutum, bir kişi ya da bir şey hakkında nasıl düşündüğünüz ya da hissettiğiniz durum veya belirli bir nesneye sürekli olarak olumlu ya da olumsuz bir şekilde yanıt vermeye öğrenilmiş yatkınlık olarak tanımlanabilir (Eilam & Trop, 2012). Yani tutum olumlu veya olumsuz değerlendirici bir yargıdır (Ajzen & Fishbein, 1975) ve belirli bir nesne hakkındaki inançlara dayanmaktadır (Abun & Racoma, 2017). Modern sosyologlar tutumu açıklayabilmek için bilişsel veya bilgi süreçli yaklaşımları ele almaktadır. Bu yaklaşıma temel olarak Ajzen ve Fishbein (1975) tarafından düzenlenen model gösterilmektedir. Ajzen ve Fishbein (1975) modeline göre tutum bireylerin inançları doğrultusunda gelişmektedir (Kement & Güçer, 2015). Ajzen ve Fishbein (1975) tarafından yapılan birçok araştırma tutumun, davranışın öncülerinden biri olduğu varsayılmaktadır. Çevreye karşı tutum ise genellikle çevresel kaygıyı ifade eder. Milfont ve Duckitt (2010) çevresel tutumu, bireylerin çevresel konularla ilgili, çevreye yönelik faaliyetler sonucunda oluşabilecek ihtimalleri olumlu veya olumsuz değerlendirmesini gösteren psikolojik eğilim olarak tanımlamışlardır. Yapılan araştırmalar, (Hines, Hungerford, & Tomera, 1987; Tarrant & Green, 1999; Thapa, 2010; Chao & Lam, 2011) çevresel tutumun, bireyin çevresel davranışında güçlü bir belirleyici olduğunu, bireylerin tutumları ile inançları ve davranışları arasında ilişkili olduğunu, çevresel tutum ve davranışlarında da genellikle bu ilişkilerden etkilendikleri raporlanmıştır (Kaiser, 1998; Poortinga, Steg, & Vlek, 2004). Örneğin, piknik yapan birey, ormanlık alanları koruması, çevreye atıklarını atmamaya yardımcı olması gibi bir inanç sergileyebilir ancak bir yandan bu davranışının çevreyi korumaya yeterli olmayacağını düşünerek çevrenin kullanıma açık olmaması gerektiğine de inanabilir. Bu inançlardan herhangi biri bireyin çevreye karşı davranışında etkili olmaktadır (Kement & Güçer, 2015). Stern, Dietz, ve Guagnano (1999) insan davranışlarının çevre üzerinde önemli olumsuz etkilere sahip olduğu görüşü üzerinde durmuştur (Dietz, Stern, & Guagnano, 1995; Ewert, Place, & Sitbthorp, 2011). Hava kirliliği, çölleşme, su kirliliği ve küresel ısınma gibi çevreyi tehdit eden olayların kökü insan tutum ve davranışlarına dayanır (Ghazvini, Timothy, & Sarmento, 2020). Çevre konusunda bilinçli bireyler yetiştirme, çevre konusunda bilgilendirme ve olumlu tutumlar kazandırma çevre sorunlarının çözümünde en etkili yöntemdir (Uzun & Sağlam, 2006). Çevre konusunda yeterince eğitime sahip olmayan bireylerin çevreye karşı tutum ve davranışları olumsuz olabilmektedir. Çevrenin sürdürülebilirliği için insanların çevreye yönelik davranışlarının olumlu olması beklenmektedir, aksi takdirde çevreye verilen

zarar devam ettikçe doğal denge bozulacak ve insanlar bu durumdan olumsuz etkilenmeye devam edecektir. Bundan dolayı, insanların çevreye karşı olan davranışlarının incelenmesine yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulmuştur (Timur & Yılmaz, 2013). Literatürde çevre davranış ile ilgili birçok çalışma yer almaktadır (Hallin, 1995; Chan, 1998; Hwang, Kim, & Jeng, 2000; Diekmann & Preisendorfer, 2003). Bu etkileri belirlemek amacıyla ilgili literatürde sıklıkla Dunlap ve Van Liere (1978) tarafından geliştirilen Yeni Çevresel Paradigma ölçeği kullanılmıştır. Dunlap ve Van Liere (1978) geliştirdikleri bu ölçekle insanı merkeze alan antroposentrik düşüncenin değişmesi bunun yerine çevre merkezci yaklaşım olan Yeni Çevresel Paradigmaya geçişi savunmuştur. Daha sonra bu ölçek Dunlap, Van Liere, Mertig, ve Jones (2000) tarafından revize edilmiştir. Revize edilen ölçekte, çevresel tutumu çok boyutlu olarak yeniden kavramlaştırmış ve buna göre ekolojik kısıtlamalar ile ilgili maddeler eklemiştir (Dunlap, 2008). Bu paradigmayı benimseyen bireyler genellikle dünyanın durumunu bir sorun olarak algılayıp, insanların uyum sağlaması gereken büyümenin sınırları olduğuna (Milbrath, 1984) ve yeni çevresel paradigmanın çevreye karşı davranış ve tutumları olumlu etkileyen inançlar bütünü olduğuna inanırlar. Literatürde yeni çevresel paradigma ölçeği eğitim, tarım, turizm gibi alanlarda ele alınırken (Çalışkan, Boğan, & Dedeoğlu, 2019), açık alanda gerçekleştirilen rekreatif etkinliklerde kısıtlı çalışma olduğu görülmüştür. Yapılan bu kısıtlı çalışmalarda açık alan rekreasyonuna katılım ile çevre tutumu arasında zayıf bir ilişki olduğunu savunulmuştur (Çetinkaya, 2015).

Bireylerin rekreasyon faaliyetleri taleplerinin olması, kaynakların bozulmadan, sonraki nesillere aktarılabilmesi için bu tür çalışmalara önem verilmesi gerekmektedir. Ayrıca, insanların açık alan rekreasyon etkinliklerine olan ilgilerinin artması çevrenin daha bakımlı ve kullanılabilir olmasını sağlayabilmektedir (Kement, 2014). Toplumun her kesimine çevre bilincinin kazandırılması için gerekli önlemler alınmalıdır. Bunun sağlanması içinde rekreatif etkinlikler önemli bir araç olarak değerlendirilebilmektedir. Ayrıca rekreasyonel etkinliklere katılan kişilerin çevresel sorunlara karşı duyarlılıkları da doğal alana bırakılan etkinin olumlu veya olumsuz olmasında büyük pay sahibidir. Bu bağlamda açık alan rekreatif etkinliklerine katılım gün geçtikçe artış göstermekte ve bu artış ele alındığında, katılanların çevresel değerlerini, çevreye olan tutum ve davranışlarını değerlendirmek, çevre ve doğal kaynak yönetimi için etkili stratejiler geliştirebilmek için önem kazanmaktadır.

2. Yöntem

2.1.Örneklem

Açık alan rekreasyon etkinliği olarak piknik yapan bireylerin çevresel tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmanın örneklem grubunu, kolayda ve amaca yönelik örneklem yöntemi ile seçilmiş 232 erkek ($\bar{X}_{Yaş}:34.65\pm12.95$), 144 kadın ($\bar{X}_{Yaş}:33.52\pm11.02$) toplam 376 ($\bar{X}_{Yaş}:34.22\pm12.25$) gönüllü birey oluşturmuştur. Çalışma, 2017 yılı bahar ayları (Mart-Mayıs) aralığında Antalya ilinde yoğun olarak piknik yapmak için kullanılan Döşemealtı belediyesi sınırları içerisinde bulunan Düzlerçamı Mesire alanında gerçekleştirilmiştir. Her bir anket yaklaşık 8-10 dakika süreyle araştırmacılar tarafından yüz yüze doldurulmuştur.

2.2.Veri Toplama Araçları

Katılımcıların çevresel tutumlarının ve davranışlarının ölçülmesi için, Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği ile Çevre Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi için araştırmacılar tarafından oluşturulan katılımcı bilgi formu kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu

Araştırmada katılımcıların demografik özellikleri ile piknik etkinliğine katılımı ile ilgili bilgilerin belirlenmesi için 6 soruluk kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

Yeni çevresel paradigma ölçeği

Katılımcıların çevresel tutumlarının ölçülmesi için, Dunlap ve Van Liere (1978) tarafından geliştirilen ve daha sonra Dunlap, Van Liere, Mertig ve Jones (2000) tarafından yeni bileşenler eklenerek revize edilen “Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği (New Ecological Paradigm Scale-NEP)” kullanılmıştır. Yeni Çevresel Paradigma Ölçeği (YÇP) “Çevre merkezci yaklaşım” ve “İnsan merkezci yaklaşım” olmak üzere 2 boyut olup, 5’li Likert tipi olan 15 maddeden oluşmaktadır. 1,3, 5, 7, 9, 11, 13 ve 15’inci sorular “Çevre Merkezci Yaklaşımları” ölçerken, “2, 4, 6, 8, 10, 12 ve 14”üncü sorular “İnsan Merkezci Yaklaşımları” ölçmektedir (Aytaç & Öngen, 2012). Yapılan çalışmada YÇP ölçeğinin genelinin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı $\alpha=.87$ dir.

Çevre davranış ölçeği

Çalışmada katılımcıların çevre davranışının ölçülmesi için Wisconsin Center of Environmental Education (1997) tarafından geliştirilen 19 madde ve 3 alt boyuttan oluşan

Çevre Davranış Ölçeği (ÇDÖ) kullanılmıştır. Türkçe uyarlaması Karatekin (2011) tarafından yapılan ölçek, 5’li Likert tipi olup alt boyutları “fiziksel koruma” (7 madde), “bireysel ve toplumsal ikna” (6 madde) ve “politik ve yasal davranışlar” (6 maddeden) olarak isimlendirilmiştir. Ölçek maddelerinin tamamı olumlu önermelerden oluşmakta ve ölçekten alınabilecek en düşük puan 19 iken en yüksek puan 95’dir. ÇDÖ’den alınan toplam puanın artması kişinin çevre davranışının olumlu olduğu biçiminde yorumlanmaktadır (Karatekin & Aksoy, 2012). Yapılan çalışmada ÇDÖ ölçeğinin genelinin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı $\alpha=.87$ dir.

2.3.Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analiz edilmesinde IBM SPSS İstatistik 23 paket programı kullanılmıştır. Veri setinin normalliğinin test edilmesi, Basıklık (Kurtosis) ve Çarpıklık (Skewness) değerleri analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda çalışma verilerinin Basıklık ve çarpıklık değerlerinin normallik varsayımı olan +1 ve -1 aralığını (Morgan, Leech, Gloecker, & Barrett, 2004) karşıladığı tespit edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlendikten sonra YÇP ölçeği ile ÇDÖ ölçeğinin arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ile incelenmiştir. Korelasyon katsayısı +1 ile -1 arasında değişim gösteren bir değerdir. Katsayının +1’e yakın olması doğrusal (pozitif) bir ilişkiyi ifade ederken -1’e yakın olması ters yönlü (negatif) bir ilişkiyi işaret etmektedir. Korelasyon katsayısı 0 ve 0.30 (0 ve -0.30) aralığında zayıf pozitif (negatif) doğrusal ilişkiyi, 0.3 ile 0.7 (-0.3 ile -0.7) aralığında orta düzeyde pozitif (negatif) doğrusal ilişkiyi, 0.7 ile 1.0 (-0.7 ile -1.0) aralığında ise güçlü pozitif (negatif) doğrusal ilişkiyi ifade etmektedir (Ratner, 2009). YÇP ve ÇDÖ ile bağımsız değişkenler (demografik değişkenler ile açık alan piknik etkinliğine katılım özellikleri) arasındaki ilişkileri analiz etmek için Bağımsız Örneklem t-Testi ile Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Varyansların homojenliği Levene testi ile kontrol edilmiş, varyansların homojenliği koşulu karşılanmadığı için gruplar arası farkın kaynağının belirlenmesi için Tamhane testi kullanılmıştır($p>.05$).

3. Bulgular

Yapılan çalışmada katılımcıların ÇYP ölçeğinden $2.98\pm.89$, İnsan Merkezli alt boyutundan $2.84\pm.84$, Çevre Merkezli alt boyutundan 3.10 ± 1.12 puan aldıkları görülmektedir. ÇDÖ toplam puanı 49.49 ± 13.17 , Fiziksel Koruma alt boyutu puanı 16.90 ± 4.95 , Bireysel ve Toplumsal İkna alt boyutu puanı 13.41 ± 4.81 , Politik ve Yasal Davranışlar alt boyutu puanı 19.18 ± 6.22 olarak bulgulanmıştır (n=376). Katılımcıların YÇP ölçeği puanı ve alt boyutları ile ÇDÖ toplam puan ve alt boyutlarına ait korelasyon analizi sonuçları tablo 1’de verilmiştir.

Tablo1. ÇYD Ölçeğinden Alınan Puanlarla ÇDÖ Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

		ÇDÖ Toplam	Fiziksel Koruma	Bireysel ve Toplumsal İkna	Politik ve Yasal Davranışlar
YÇP Ölçeği	r	.156**	.114*	.100	.162**
	p	.002	.027	.053	.002
İnsan Merkezli	r	.161**	.164**	.176**	.074
	p	.002	.001	.001	.153
Çevre Merkezli	r	.126*	.061	.033	.192**
	p	.015	.236	.527	.000

**p<.01 *p<.05

Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonuçlarına göre YÇP ölçeği puanı ile ÇDÖ toplam puanı; YÇP ölçeği puanı ile ÇDÖ ölçeği fiziksel koruma alt boyutu; YÇP ölçeği puanı ile ÇDÖ ölçeği Politik ve Yasal Davranışlar alt boyutu; YÇP ölçeği insan merkezli alt boyutu ile ÇDÖ toplam puanı; YÇP ölçeği insan merkezli alt boyutu ile ÇDÖ ölçeği fiziksel koruma alt boyutu; YÇP ölçeği insan merkezli alt boyutu ile ÇDÖ ölçeği bireysel ve toplumsal ikna; YÇP ölçeği çevre merkezli alt boyutu ile ÇDÖ toplam puanı; YÇP ölçeği çevre merkezli alt boyutu ile ÇDÖ Politik ve Yasal Davranışlar alt boyutu puanı arasında zayıf pozitif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır (**p<.01 *p<.05).

Katılımcıların ÇYP ölçeği ve alt boyut puanlarının demografik ve piknik etkinliğine katılım özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız değişkenlerin yapılarına göre bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Katılımcıların cinsiyet değişkeni ile ÇYP ölçeği ve alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t_1=-.103$; $t_2=.289$; $t_3=-.342$; $p>.05$). ÇYP ölçeği ve alt boyutları ile çeşitli değişkenler arasında yapılan tek yönlü varyans testi sonucunda anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu testlerin sonuçları tablo 2, 3 ve 4 de verilmiştir.

Tablo2. ÇYP ölçeği ve alt boyutları puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşmış Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Grup	\bar{x}	ss	F	p	Post hoc test
ÇYP Ölçeği	1. 18-25	3,33	0,64	24	.000	1>3; 1>4; 1>5; 2>4; 2>5; 3>4
	2. 26-35	3,20	0,85			
	3. 36-45	2,81	0,96			
	4. 46-55	2,30	0,73			
	5. 55 ve üstü	2,18	0,86			
İnsan Merkezli	1. 18-25	3,08	0,72	15	.000	1>4; 1>5; 2>4; 2>5; 3>4
	2. 26-35	3,05	0,85			
	3. 36-45	2,75	0,90			
	4. 46-55	2,31	0,63			
	5. 55 ve üstü	2,19	0,77			
Çevre Merkezli	1. 18-25	3,55	0,89	21	.000	1>3; 1>4; 1>5; 2>4; 2>5; 3>4
	2. 26-35	3,34	1,06			
	3. 36-45	2,87	1,16			
	4. 46-55	2,29	0,97			
	5. 55 ve üstü	2,18	1,03			

Katılımcıların ÇYP ölçeği ve alt boyutlarının aritmetik ortalamaları ile yaş, eğitim ve piknik etkinliğine katılım özellikleri arasındaki anlamlı farkın hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek için Post Hoc testi (Tamhane's T2) yapılmıştır. Yapılan test sonucunda ÇYP ölçeği puanında 18-25 yaş grubu ile diğer yaş grupları arasında ve 36 – 45 yaş grubu ile 46 – 55 yaş grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.01$). Ölçeğin insan merkezli alt boyutu puanında 18-25 yaş grubu ile 46 – 55 yaş ve 55 yaş ve üstü grupları arasında; 26 - 35 yaş grubu ile 46 – 55 yaş ve 55 yaş ve üstü grupları arasında ve 36 – 45 yaş grubu ile 46 – 55 yaş grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.01$). İlave olarak, ölçeğin çevre merkezli alt boyut puanında 18-25 yaş grubu ile 36 – 45 yaş, 46 – 55 yaş ve 55 yaş ve üstü grupları arasında; 26 - 35 yaş grubu ile 46 – 55 yaş ve 55 yaş ve üstü grupları arasında ve 36 – 45 yaş grubu ile 46 – 55 yaş grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.01$).

Tablo 3 ÇYP ölçeği ve alt boyutları puanlarının Eğitim Düzeyleri Değişkenlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Grup	\bar{x}	ss	F	p	Post hoc test
Katılımcı	ÇYP Ölçeği	1. İlköğretim	2.68	0.95	19.744	.000	1<3; 2<3
		2. Lise	2.82	1.01			
		3. Üniversite	3.29	0.62			
	İnsan Merkezli	1. İlköğretim	2.56	0.84	16.757	.000	1<3; 2<3
		2. Lise	2.74	0.94			
		3. Üniversite	3.11	0.69			
	Çevre Merkezli	1. İlköğretim	2.79	1.17	14.909	.000	1<2; 1<3; 2<3
		2. Lise	2.89	1.19			
		3. Üniversite	3.45	0.93			
Anne Eğitim Düzeyi	ÇYP Ölçeği	1. Okuryazar	2.49	0.83	14.579	.000	1<2; 1<3; 1<4; 2<4
		2. İlköğretim	3.02	0.96			
		3. Lise	3.26	0.61			
		4. Üniversite	3.36	0.53			
	İnsan Merkezli	1. Okuryazar	2.44	0.72	10.697	.000	1<2; 1<3; 1<4
		2. İlköğretim	2.88	0.92			
		3. Lise	3.07	0.67			
		4. Üniversite	3.15	0.65			
	Çevre Merkezli	1. Okuryazar	2.54	1.10	11.932	.000	1<2; 1<3; 1<4
		2. İlköğretim	3.14	1.17			
		3. Lise	3.43	0.87			
		4. Üniversite	3.55	0.78			
Baba Eğitim Düzeyi	ÇYP Ölçeği	1. Okuryazar	2.51	0.92	17.110	.000	1<2; 1<3; 1<4; 2<3
		2. İlköğretim	3.06	0.88			
		3. Lise	3.37	0.54			
		4. Üniversite	3.30	0.72			
	İnsan Merkezli	1. Okuryazar	2.47	0.84	15.622	.000	1<2; 1<3; 1<4; 2<3
		2. İlköğretim	2.85	0.81			
		3. Lise	3.30	0.71			
		4. Üniversite	3.14	0.71			
	Çevre Merkezli	1. Okuryazar	2.54	1.18	13.101	.000	1<2; 1<3; 1<4
		2. İlköğretim	3.24	1.13			
		3. Lise	3.43	0.68			
		4. Üniversite	3.44	1.01			

Tablo 3'e göre ÇYP ölçeği ve alt boyut puanlarında eğitim düzeyi ilköğretim olan grup ile eğitim düzeyi lise olan grupla; eğitim düzeyi lise olan grup ile eğitim düzeyi üniversite olan grup arasında; ilave olarak çevre merkezli alt boyut puanında, eğitim düzeyi ilköğretim olan grupla ile eğitim düzeyi lise olan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.01$). Katılımcının annesinin eğitim düzeyi ile ilgili yapılan karşılaştırmalarda ise, ÇYP ölçeği ve alt boyut puanların eğitim düzeyi okuryazar olan grup ile diğer eğitim düzeylerinde olan gruplar arasında, ilave olarak ÇYP ölçeği puanında eğitim düzeyi ilköğretim olan grup ile eğitim düzeyi üniversite olan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulgulanmıştır ($p<.01$). Katılımcının babasının eğitim düzeyi ile yapılan karşılaştırmalarda ise, ÇYP ölçeği ve alt boyut puanlarında eğitim düzeyi okuryazar olan grup ile diğer eğitim düzeylerinde olan gruplar arasında, ilave olarak ÇYP ölçeği ve insan merkezli alt boyut puanında eğitim düzeyi ilköğretim olan grup ile eğitim düzeyi lise olan grup arasında istatistiksel anlamlı fark bulgulanmıştır ($p<.01$).

Tablo4. ÇYP ölçeği ve alt boyutları puanlarının Piknik etkinliğine katılım özelliklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Grup	\bar{x}	ss	F	p	Post hoc test
Etkinlikte Geçirilen Süre	ÇYP Ölçeği	1. 1 saatten az	2.90	0.64	3.161	.025	3>4
		2. 1-3 saat	3.01	0.91			
		3. 3-5 saat	3.15	0.87			
		4. 5 saatten fazla	2.76	1.03			
	Çevre Merkezli	1. 1 saatten az	2.82	0.89	5.613	.001	1<3; 3>4
		2. 1-3 saat	3.17	1.15			
		3. 3-5 saat	3.38	1.04			
		4. 5 saatten fazla	2.84	1.27			
Etkinlik Sıklığı	ÇYP Ölçeği	1. İlk defa	2.83	0.79	5.815	.000	1<5; 2<5; 3<5;4<5
		2. 15 günde bir	3.05	0.80			
		3. Ayda bir	2.84	1.05			
		4. 3 ayda bir	2.94	0.87			
		5. 6 ayda bir	3.51	0.57			
	İnsan Merkezli	1. İlk defa	2.88	0.67	4.064	.003	2>4; 4<5
		2. 15 günde bir	2.97	0.77			
		3. Ayda bir	2.80	1.02			
		4. 3 ayda bir	2.62	0.74			
		5. 6 ayda bir	3.13	0.86			
	Çevre Merkezli	1. İlk defa	2.78	1.00	5.815	.000	1<5; 2<5; 3<5;4<5
		2. 15 günde bir	3.13	1.04			
		3. Ayda bir	2.88	1.19			
		4. 3 ayda bir	3.21	1.18			
5. 6 ayda bir		3.83	0.78				

Tablo 4'e göre piknikte geçirilen süre ile, ÇYP ölçeği ve çevre merkezli alt boyutu puanında etkinlikte 5 saatten fazla zaman geçiren grup ile 3-5 saat zaman geçiren grup arasında, ilave olarak çevre merkezli alt boyutta 1 saatten az zaman geçiren grup ile 3-5 saat zaman geçiren grup arasında istatistiksel anlamlı fark vardır ($p<.05$). Katılımcıların piknik etkinliğine katılım sıklıklarında ise, ÇYP ölçeği ve çevre merkezli alt boyutu puanında etkinliğe 6 ayda bir katılanlar ile diğer gruplar arasında ($p<.01$), ilave olarak insan merkezli alt boyutta etkinliğe 3 ayda bir katılan grup ile 15 günde bir katılan ve 6 ayda bir katılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.05$). Katılımcıların grup büyüklüğü ile ÇYD ölçeği ve alt boyut puanları arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulgulanmamıştır.

Katılımcıların cinsiyet değişkeni ile ÇDÖ toplam, bireysel ve toplumsal ikna ve politik yasal davranışlar alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p>.05$). Erkek katılımcıların ÇDÖ toplam ($\bar{X}_{\text{Erkek}}=51.46\pm 12.18$; $X_{\text{Kadın}}=46.33\pm 14.09$, $t=3.61$) bireysel ve toplumsal ikna ($\bar{X}_{\text{Erkek}}=14.17\pm 4.98$; $X_{\text{Kadın}}=12.18\pm 4.28$, $t=.88$) ve politik ve yasal davranışlar ($X_{\text{Erkek}}=20.12\pm 5.60$; $X_{\text{Kadın}}=17.52\pm 6.80$, $t=3.98$) alt boyut puanları kadın katılımcılara oranla daha yüksektir.

Tablo 5. ÇDÖ ve alt boyutları puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Grup	\bar{x}	ss	F	p	Post hoc test
ÇDÖ Toplam	1. 18-25	50.13	12.50	4.273	.002	2>4
	2. 26-35	53.15	11.93			
	3. 36-45	48.25	14.98			
	4. 46-55	45.13	11.19			
	5. 55 ve üstü	45.00	15.38			
Fiziksel Koruma	1. 18-25	16.97	4.90	4.233	.002	2>4
	2. 26-35	18.38	4.83			
	3. 36-45	16.50	5.07			
	4. 46-55	15.35	4.64			
	5. 55 ve üstü	15.32	4.53			
Bireysel ve Toplumsal İkna	1. 18-25	13.51	4.86	2.828	.025	2>4
	2. 26-35	14.61	4.86			
	3. 36-45	12.78	4.97			
	4. 46-55	12.12	3.87			
	5. 55 ve üstü	13.09	4.98			

Tablo 5'e göre ÇDÖ toplam, fiziksel koruma ve bireysel ve toplumsal ikna boyutları puanlarında 26 – 35 yaş grubu ile 46 – 55 yaş grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.05$). Yaş değişkeni ile politik ve yasal davranış alt boyutu arasında istatistiksel anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 6. ÇDÖ ve alt boyutları puanlarının Eğitim Düzeyleri Değişkenlerine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Grup	\bar{x}	ss	F	p	Post hoc test
Eğitim Düzeyi	ÇDÖ Toplam	1. Okuryazar	47.17	9.72	5.273	.001	4>1; 4>2; 4>3
		2. İlköğretim	50.35	13.56			
		3. Lise	47.90	14.68			
		4. Üniversite	59.21	15.01			
	Fiziksel Koruma	1. Okuryazar	16.28	3.76	5.860	.001	4>1; 4>2; 4>3
		2. İlköğretim	16.75	5.18			
		3. Lise	17.00	5.14			
		4. Üniversite	21.32	5.61			
	Bireysel ve Toplumsal İkna	1. Okuryazar	12.30	3.81	4.681	.003	4>1
		2. İlköğretim	13.73	5.11			
		3. Lise	13.35	4.75			
		4. Üniversite	16.42	5.52			
	Politik ve Yasal Davranış	1. Okuryazar	18.59	5.37	3.573	.014	2>3
		2. İlköğretim	19.87	6.30			
		3. Lise	17.55	6.93			
		4. Üniversite	21.47	5.60			

Tablo 6'ya göre, katılımcıların babalarının eğitim seviyeleri ile ÇDÖ ve alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık vardır. Bu bulguya göre, ÇDÖ toplam ve fiziksel koruma alt boyut puanlarında babası üniversite eğitim seviyesinde olan grup ile babası diğer eğitim seviyesine sahip olan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.05$). İlave olarak, bireysel ve toplumsal ikna alt boyutu puanında babası üniversite eğitim seviyesi olan grup ile babası okuryazar olan grup arasında; politik ve yasal davranış alt boyut puanında babası lise eğitim seviyesine sahip olan grup ile babası ilköğretim seviyesine sahip olan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.05$).

Tablo 7 ÇDÖ ve alt boyutları puanlarının Piknik etkinliğine katılım özelliklerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Grup	\bar{x}	ss	F	p	Post hoc test
Etkinlikte Geçirilen Süre	ÇDÖ Toplam	1. 1 saatten az	48.54	17.37	4.042	.008	3>2; 3>5
		2. 1-3 saat	47.85	11.42			
		3. 3-5 saat	53.10	11.50			
		4. 5 saatten fazla	47.74	12.67			
	Bireysel ve Toplumsal İkna	1. 1 saatten az	12.21	4.96	10.252	.000	1<3; 2<3; 4<3
		2. 1-3 saat	12.77	4.36			
		3. 3-5 saat	15.45	4.74			
		4. 5 saatten fazla	12.57	4.65			
Etkinlik Sıklığı	ÇDÖ Toplam	1. İlk defa	47.96	20.83	7.660	.000	2<4; 2<5; 3<4; 3<5
		2. 15 günde bir	45.98	11.73			
		3. Ayda bir	48.29	10.09			
		4. 3 ayda bir	52.94	11.03			
		5. 6 ayda bir	58.06	11.63			
	Fiziksel Koruma	1. İlk defa	16.88	7.16	3.149	.014	3<4
		2. 15 günde bir	16.55	4.40			
		3. Ayda bir	15.84	3.58			
		4. 3 ayda bir	17.92	5.25			
		5. 6 ayda bir	18.55	4.76			
	Bireysel ve Toplumsal İkna	1. İlk defa	12.06	5.38	10.853	.000	1<4; 2<3; 2<4; 2<5;
		2. 15 günde bir	11.57	4.10			
		3. Ayda bir	13.86	3.83			
		4. 3 ayda bir	15.01	4.75			
		5. 6 ayda bir	15.97	6.25			
	Politik ve Yasal Davranış	1. İlk defa	19.02	9.71	6.004	.000	2<4; 2<5; 3<5; 4<5
		2. 15 günde bir	17.85	5.66			
		3. Ayda bir	18.60	5.46			
		4. 3 ayda bir	20.01	5.10			
		5. 6 ayda bir	23.55	4.15			

Tablo 7'ye göre piknikte geçirilen süre ÇDÖ toplam puanında, etkinlikte 3 – 5 saat zaman geçiren grup ile 1 – 3 ve 5 saatten fazla zaman geçiren grup arasında ($p<.05$), ilave olarak bireysel ve toplumsal ikna alt boyut puanı ile diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.01$). Katılımcıların piknik etkinliğine katılım sıklıkları incelendiğinde, ÇDÖ puanında etkinliğe 15 günde bir katılan grup ile 3 ayda bir ve 6 ayda bir katılan grup arasında

ve ayda bir katılan grup ile 3 ayda bir ve 6 ayda bir katılan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.01$). Fiziksel koruma alt boyutunda etkinliğe 3 ayda bir katılan grup ile 3 ayda bir katılan gruplar arasında; bireysel ve toplumsal ikna alt boyutunda 15 günde bir katılan grup ile ayda bir, 3 ayda bir ve 6 ayda bir katılan gruplar ile ilk defa katılan grup ile 3 ayda bir katılan grup arasında; politik ve yasal davranış alt boyutunda ise 15 günde bir katılan grup ile 3 ayda bir ve 6 ayda bir katılan gruplar arasında ve ayda bir katılan grup ile 3 ayda bir ve 6 ayda bir katılan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<.01$). Katılımcıların grup büyüklüğü ile ÇDÖ ve alt boyut puanları arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Açık hava etkinliklerinin en temel faktörü doğadır ve etkinliklerin sürdürülebilir olması için bozulmamış bir doğaya ihtiyaç vardır. Bu etkinliklere yönelik talep geçtiğimiz yıllarda hızlı bir artış göstererek, doğa çıkan insan sayısı yüksek sayılara ulaşmıştır. Artan rekreasyonel kullanım, gelişmiş açık hava rekreasyon alanlarının çekiciliğine bir tehdit olarak nitelendirilmektedir (Kuss & Morgan, 1980). Bu bağlamda ilgili literatürde rekreasyonel etkinliklerin çevresel etkilerine yönelik birçok bilimsel çalışma bulunmaktadır (Sun & Walsh, 1998). Ayrıca, çevresel etkilere yönelik çalışmalar, doğal kaynak yönetim stratejilerinin ve bu konuyla ilgili kamusal politikaların etkin bir biçimde geliştirilmesini sağlamaktadır (Thapa, 2010). Yapılan bu çalışmada da Türkiye’de en fazla talep gören açık hava faaliyeti olan piknik etkinliğine (Türkiye İstatistik Kurumu, 2014) katılan bireylerin çevre tutum ve davranışları incelenmiştir. Yapılan çalışmanın bulguları incelendiğinde piknik etkinliğine katılan bireylerin çevresel tutum ve davranış puanlarının yüksek düzeyde olmadığı raporlanmıştır. Açık hava rekreasyon etkinliğine katılan bireylerin bu etkinliklere katılım motivasyonları ve açık hava etkinlik türleri pozitif yönlü çevre tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Teoriye göre, açık hava rekreasyonuna katılma motivasyonları doğa içinde daha kabul edilebilir deneyimler elde etmeye (doğaya dönüş, doğa temelli öğrenme, stresten uzaklaşma vb.) yönelik olan bireylerin tutum ve davranışları daha doğa merkezliken, kendini gerçekleştirme, yenilik bulma gibi motivasyona sahip bireylerin davranışları daha insan merkezlidir (Luo & Deng, 2008). Bu çerçevede, piknik etkinliğine katılan bireylerin bu etkinliğe katılım motivasyonları çoğunlukla sosyalleşme temelli olduğu (Vierikko, ve diğerleri, 2020) düşünüldüğünde, katılımcıların yüksek bir çevresel tutum ve davranış göstermemesi ilgili literatürle paralellik sağlamaktadır. İlave olarak, açık havada doğaya duyarlı olan etkinliklere katılan bireylerin çevre tutum ve davranışları, doğada daha tüketici ve

motorlu araçlarla yapılan etkinliklere katılan bireylere oranla daha olumludur (Kil, Holland, & Stein, 2014). Bu yapı çerçevesinde, piknik etkinliği doğaya bıraktığı olumsuz etkilerle (Zeidenitz, Mosler, & Hunziker, 2007) doğada gerçekleşen tüketici bir faaliyet olarak sınıflandırılabilir ve katılımcılarının da çevreye yönelik tutum ve davranışlarının olumsuz olması beklenebilir.

Yapılan çalışmada, araştırmaya katılan bireylerin çevre tutumları ile davranışları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır. İlgili literatürde birçok çalışma bu iki olgu arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Yapılan geçmiş çalışmalar da çoğunlukla çevresel tutum ve davranış arasında zayıf bir ilişki olduğunu raporlamaktadır (Cottrell, 2003; Thapa, 1999; Thapa, 2000). Tarrant ve Green (1999) bu zayıf ilişkiyi tutum özgüllüğü (spesifik ve genel ölçüler); (2) tutum ölçümü; ve (3) dış faktörlerin etkisi olarak yorumlamaktadır. Demografik özellikler çevre tutum ve davranışını etkileyen bir diğer yapı olarak ilgili literatürde sıklıkla irdelenmiştir (Shen & Saijo, 2008). Yapılan çalışmada da, çeşitli demografik değişkenler ve piknik etkinliğine katılım özellikler ile çevre tutum ve davranışı arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Cinsiyet değişkeni, katılımcıların çevre tutumunda anlamlı bir farklılık yaratmazken, çevresel davranış ve alt boyutlarında erkek katılımcıların elde ettiği puanlar kadınlara oranla daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Bu kapsamda, erkek katılımcıların çevresel davranışlarının kadınlara oranla daha pozitif yönde olduğunu söylemek mümkündür. Önceki çalışmalarda, kadınların çevreye yönelik duyarlılıklarının erkeklerden daha fazla olduğuna dair birçok araştırma vardır (Luo & Deng, 2008). Ancak bazı araştırmalar ise erkeklerin bu konulara yönelik odaklarının daha fazla olduğu vurgulanmıştır. Shen ve Saijo (2008) tarafından Şangayda yapılan bir çalışma sonucunda erkeklerin genel ve küresel çevre problemlere karşı kadınlardan daha duyarlı oldukları ve daha fazla çevreci davranış sergiledikleri belirlenmiştir. Yazarlar bu farkı açıklarken kültürel öğelerle ilişkili kurmuşlardır. Yapılan bu güncel çalışmanın sonucunda da erkeklerin özellikle çevreci davranış puanlarının kadınlara oranla yüksek olması Türk kültürü ile ilişkili olabilir. Çalışmanın bir diğer sonucu yaş değişkeninin çevre tutum ve davranışı üzerindeki yarattığı farkla ilgilidir. Özellikle genç yaş grubundaki bireylerin hem çevre tutum puanları hemde çevreci davranış puanları ileri yaş gruplarına göre yüksektir. Ayrıca ilgili veriler incelendiğinde yaş grupları ilerledikçe hiyerarşik olarak çevre tutumları ve davranışlarına yönelik puanlar düşmektedir. Bu verilere dayanarak, yaş grupları ilerledikçe çevreye olan duyarlılığın azaldığını söylemek mümkündür. Çevre ile ilgili kavramlar ve yaş arasındaki ilişkiyi irdeleyen çalışmaların genel yargısı gençlerin çevre konularına karşı daha duyarlı

olduğu yönündedir. Bu konuyla ilgili en yaygın argüman ise, çevresel kaygıların göze çarpan bir sorun olduğu dönemde büyüyen bireylerin, bu konulara karşı daha duyarlı olma ihtimalinin daha yüksek olmasıdır (Straughan & Roberts, 1999). Çevresel tutum ve davranış ilgili bir diğer demografik değişken eğitim düzeyidir. Yapılan çalışmada, hem katılımcıların, hemde katılımcıların anne ve baba eğitim düzeylerinin irdelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, hem katılımcıların hemde katılımcıların anne ve babalarının eğitim düzeyi ve çevre tutum ve davranışı arasında pozitif yönlü bir fark vardır. Çalışmanın sonucunda, piknik etkinliğine katılan bireylerin, anne ve babalarının eğitim seviyelerinin yüksek olması çevre tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilediği biçiminde yorumlanabilir. İlgili literatür incelendiğinde, eğitim düzeyi ile çevre tutum ve davranışı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğuna yönelik birçok çalışma bulunmaktadır (Shen & Saijo, 2008; Değirmenci, 2020). Burton (2014) eğitimin çevreci davranışı olumlu yönde etkilemesindeki rolün, bu kavramın tutumları değiştirme ve karmaşık konulara ilişkin anlayışı artırma yeteneğinden dolayı, açık bir mantık olduğunu savunmaktadır. Hatta, çevre sorunlarının altında yatan temel nedenlerin başında eğitim ve çevre eğitimi eksikliği olduğuna yönelik görüşlerde bulunmaktadır (Kurt-Konakoğlu, 2020).

Yapılan çalışma sonucunda, piknik etkinliğinde geçirilen süre ile çevre tutumu arasında farklılıklar bulgulanmıştır. Çevre tutum ölçeği ve çevre merkezli alt boyutu puanları, etkinlikte geçirilen arttıkça artış göstermekte, ancak etkinlikte geçirilen süre 5 saatten fazla olduğunda bu değerler düşmektedir. Etkinliğe katılım sıklığı ile çevre tutumu incelendiğinde ise, yapısal anlamda sistematik bir değişim gözlemlenmezken, etkinliğe 6 ayda bir katılan bireylerin çevre tutumlarının diğer gruplara göre daha yüksek puanda olduğu bulunmuştur. Bu sonuç katılımcıların çevre davranışları ile de paraleldir. Katılımcıların çevre davranış puanı sadece 3-5 saat aralığında piknik etkinliğine katılanlarda yüksek düzeyde olarak belirlenmiş, değer süreler için birbirine yakın puanlar olduğu bulgulanmıştır. Bireysel ve toplumsal ikna alt boyutunda ise, etkinlikte geçirilen arttıkça davranış puanı pozitif yönde artış göstermekte, ancak etkinlikte geçirilen süre 5 saatten fazla olduğunda bu değer en düşük seviyeye düşmektedir. Etkinliğe katılım sıklığı ile çevre davranışı incelendiğinde ise, yapısal anlamda sistematik bir değişim gözlemlenmezken, etkinliğe 6 ayda bir katılan bireylerin çevre davranış puanı ve tüm alt grupları diğer gruplara göre daha yüksek puanda olduğu bulunmuştur. Tüketici bir faaliyet olan piknik etkinliğine 6 ayda bir katılan bireylerin nihai piknik etkinliği tüketicisi olmama durumu da bu sonucu doğrular. Literatürde, bireylerin rekreasyonel etkinliklere katılım motivasyonlarının çevre tutumunu etkilediği yönünde bulgular mevcuttur

(Kement & Güçer, 2015). Bu nedenle yapılacak olan güncel çalışmalar da, bu sonucu meydana getiren nedenin açıklanması için katılımcıların motivasyonları incelenebilir. Ayrıca, çalışmanın yapıldığı zamanın ilkbahar dönemine denk gelmesi ve her ne kadar yoğun olarak kullanılsa bile tek bir piknik alanında gerçekleştirilmiş olması, çalışmanın başlıca sınırlılıklarıdır. Gelecek çalışmaların, farklı mevsim dönemlerini ve farklı sosyo-kültürel tabakaların bulunduğu bölgelerdeki piknik alanlarını kapsamaları önerilmektedir. İlave olarak, piknik alanı olarak belirlenmiş yerlerin dışında piknik yapan bireylerde gelecek çalışmalara dahil edilebilir. Buna ilave olarak, yapılan bu çalışmada bireylerin çevre davranış ve tutumlarının ölçülmesi için anket yöntemi kullanılmıştır. Yapılacak olan ileriki çalışmalarda, anket yöntemine ilave olarak gözlem tekniği ile de veri toplanarak elde edilen sonuçlar incelenebilir.

Kaynakça

- Abun, D. and Racoma, A. P. (2017). Environmental attitude and environmental behavior of catholic colleges' employees in Ilocos Sur, Philippines. *Texila International Journal of Academic Research*, 4(1), 1-30.
- Ajzen, I. and Fishbein, M. (1975). A Bayesian analysis of attribution processes. *Psychological Bulletin*, 82(2), 261-277.
- Arıbaş, K. ve Yürüdür, E. (2015). Çevre sorunları ve tüketim kültürü. *Elektronik Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 30-48.
- Aytaç, M. ve Öngen, B. (2012). Doğrulamalı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi*, 14-22.
- Barker, L. and Dawson, C. (2012). *Exploring the relationship between outdoor recreation activities, community participation, and environmental attitudes*. Proceedings of the 2010 Northeastern Recreation Research Symposium. 190-196.
- Bayfield, N. G. (1979). Some effects of walking and skiing on vegetation at Cairngorm, Scotland, from disturbance by trampling. *Biological Conservation*, 15(3), 165-179.
- Burton, R. F. (2014). The influence of farmer demographic characteristics on environmental behaviour: A review. *Journal of Environmental Management*, 135, 19-26.
- Ceylan, M. (2019). Analysis on the environmental ethics awareness of outdoor recreation leaders. *Journal of Physical Education and Sport Management*, 10(1), 1-10.

- Chan, K. (1998). Mass communication and pro-environmental behavior: Waste recycling in Hong Kong. *Journal of Environmental Management*, 52(4), 317-325.
- Chao, Y. and Lam, S. (2011). Measuring responsible environmental behavior: Self-reported and other-reported measures and their differences in testing a behavioral model. *Environment and Behavior*, 43, s. 53-71.
- Cole, D. (1978). Estimating the susceptibility of wildland vegetable to trailside alteration. *Journal of Applied Ecology*, 15, 281-286.
- Cottrell, S. (2003). Influence of socio-demographics and environmental attitudes on general responsible environmental behavior among recreational boaters. *Environment and Behavior*, 35(3), 347-375.
- Çalışkan, C. Boğan, E. ve Dedeoğlu, B. B. (2019). Yeni Çevresel Paradigma: Turizm çalışanları üzerine bir araştırma. *Journal of Gastronomy and Travel Research*, 3(4), s. 517-525.
- Çetinkaya, G. (2015). Doğa sporlarına katılım çevre tutumunu etkiler mi? Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi*, 13(2), s. 137-142.
- Değirmenci, B. (2020). Çevresel bilinç ile çevresel bağlılık ilişkisinin “demografik özellikler” bağlamında incelenmesi. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences*, 6(4), 1-13.
- Diekmann, A. and Preisendorfer, P. (2003). Green and greenback: The behavioral effects of environmental attitudes in low-cost and high-cost situations. *Rationality and Society*, 15(4), s. 441-472.
- Dietz, T. Stern, P. C. and Guagnano, G. A. (1995). Social structural and social psychological bases of environmental concern. *Environment and Behavior*, 27, 723-745.
- Dunlap, R. (2008). The New Environmental Paradigm Scale: From marginality to worldwide use. *The Journal Of Environmental Education*, 40(1), 3-18.
- Dunlap, R. E. And Van Liere, K. D. (1978). The “New Environmental Paradigm”: A proposed measuring nstrument and preliminary results. *Journal of Environmental Education*, 9, 10-19.

- Dunlap, R. E. Van Liere, K. D. Mertig, A. G. and Emmet Jones, R. (2000). Measuring endorsement of the New Ecological paradigm: A revised NEP scale. *Journal of Social Issues*, 56(3), 425-442.
- Eilam, E. And Trop, T. (2012). Environmental attitudes and environmental behavior—Which is the horse and which is the cart? *Sustainability*, 2211-2246.
- Ewert, A., Place, G., & Sitbthorp, J. (2011). Early-life outdoor experiences and an individual's environmental attitudes. *Leisure Sciences*, 27(3), 225-239.
- Ghazvini, S. A. Timothy, D. J. And Sarmiento, J. (2020). Environmental concerns and attitudes of tourists towards national park uses and services. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 31, s. 2-10.
- Hallin, P. (1995). Environmental concern and environmental behavior in Foley, a small town in Minnesota. *Environment & Behavior*, 27(4), 546- 558.
- Hines, J. Hungerford, H. and Tomera, A. (1987). Analysis and synthesis of research on responsible environmental behavior: A meta-analysis. *The Journal of Environmental Education*, 18(2), 1-8.
- Hoyem, J. (2020). Outdoor recreation and environmentally responsible behavior. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 31, 1-8.
- Hwang, Y. Kim, S. and Jeng, J. (2000). Examining the causal relationship among selected antecedents of responsible environmental behavior. *Journal of Environmental Education*, 31(4), 19-25.
- IEA (2010), World Energy Outlook 2010, IEA, Paris <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2010> [Accessed 7.12.2020]
- Jabbour, C. J. and Santos, F. C. (2008). Relationships between human resource dimensions and environmental management in companies: proposal of a model. *Journal of Cleaner Production*, 16, 51-58.
- Kaiser, F. G. (1998). A General Measure of Ecological Behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 395-422.
- Karatekin, K. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Karatekin, K. ve Aksoy, B. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(1), 1423-1438.
- Kement, Ü. ve Güçer, E. (2015). Kamping yapan bireylerin çevre dostu rekreasyon davranışlarına ekolojik tutum ve rekreasyonel motivasyon değişkenlerinin etkisinin incelenmesi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 2(3), 16-27.
- Kil, N. Holland, S. M. and Stein, T. V. (2014). Structural relationships between environmental attitudes, recreation motivations, and environmentally responsible behaviors. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 7-8, 16-25.
- Kurt-Konakoğlu, S. S. (2020). Üniversite öğrencilerinin çevre konularında farkındalık, bilinç ve duyarlılık seviyesinin belirlenmesine yönelik bir çalışma: Amasya Üniversitesi kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı bölümü örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 130-141.
- Kuss, R. F. and Morgan, J. M. (1980). Estimating the physical carrying capacity of recreational areas: a rationale for application of the universal oil loss equation. *Journal of Soil and Water Conservation*, 35, 87-89.
- Liddle, M. (1975). A selective review of the ecological effects of human trampling on natural ecosystems. *Biological Conservation*, 7(1), 17-36.
- Luo, Y. and Deng, J. (2008). The new environmental paradigm and nature-based tourism motivation. *Journal of Travel Research*, 46, 392-402.
- Meinecke, P. (1928). *A report upon the effect of excessive tourist travel on the California redwood parks*. California Department of Natural Resources.
- Milbrath, L. W. (1984). *Environmentalists: Vanguard for a new society*. Albany: NY: State University of New York Press.
- Milfont, T. and Duckitt, J. (2010). The environmental attitudes inventory: A valid and reliable measure to assess the structure of environmental attitudes. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 80-94.
- Morgan, G. A. Leech, N. L. Gloecker, G. W. and Barrett, K. C. (2004). *SPSS for introductory statistics: Use and interpretation*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

- Otto, S. Evans, G. W. and Kaiser, F. (2019). The development of children's environmental attitude and behavior. *Global Environmental Change*, 58, 1-6.
- Özel, M. (2007). Çevre sorunlarının düşünsel temelleri üzerine bir yaklaşım. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 207-226.
- Poortinga, W. Steg, L. and Vlek, C. (2004). Values, environmental concern, and environmental behavior: A Study into household energy use. *Environment and Behavior*, 70-93.
- Ratner, B. (2009). The correlation coefficient: Its values range between + 1 / - 1, or do they ? *Journal of Targeting, Measurement and Analysis for Marketing*, 17, 139-142.
- Scott, D. and Willits, F. (1994). Environmental attitudes and behavior: A Pennsylvania survey. *Environment and Behavior*, 26(2), 239-260.
- Shen, J. and Saijo, T. (2008). Reexamining the relations between socio-demographic characteristics and individual environmental concern: Evidence from Shanghai data. *Journal of Environmental Psychology*, 28, 42-50.
- Stern, P. Dietz, T. and Guagnano, G. (1999). A value-belief-norm theory of support for social movements: The case of environmentalism. *Human Ecology Review*, 6(2), s. 81-97.
- Straughan, R. D. and Roberts, J. A. (1999). Environmental segmentation alternatives: a look at green consumer behavior in the new millennium. *Journal of Consumer Marketing*, 16(6), 558-575.
- Sun, D. and Walsh, D. (1998). Review of studies on environmental impacts of recreation and tourism in Australia. *Journal of Environmental Management*, 53(4), 323-338.
- Tarrant, M. and Cordell, K. (1997). The effect of respondent characteristics on general environmental attitude-behavior correspondence. *Environment and Behavior*, 29(5), 618-633.
- Tarrant, M., and Green, G. (1999). Outdoor recreation and the predictive validity of environmental attitudes. *Leisure Sciences*, 21(7), 17-30.
- Thapa, B. (1999). Environmentalism: The relation of environmental attitudes and environmentally responsible behaviors among undergraduate students. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 19(5), 432-444.

- Thapa, B. (2000). *The association of outdoor recreation activities and environmental attitudes and behaviors among forest recreationists*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University.
- Thapa, B. (2010). The Mediation Effect of Outdoor Recreation Participation on Environmental Attitude-Behavior Correspondence. *The Journal of Environmental Education*, 41(3), 133-150.
- Timur, S. ve Yılmaz, M. (2013). Çevre Davranış Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 317-333.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2014). TÜİK:https://www.tuik.gov.tr/tr/PreTablo.do/?alt_id=1009 [Erişim 09.11.2020]
- Uzun, S. ve Sağlam, N. (2006). Ortaöğretim öğrencileri için çevresel tutum ölçeği geliştirme ve geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 240-250.
- Vierikko, K. Gonçalves, P. Haase, D. Elands, B. Ioja, C. Jaatsi, M. . . . Yli-Pelkonen, V. (2020). Biocultural diversity (BCD) in European cities – Interactions between motivations, experiences and environment in public parks. *Urban Forestry & Urban Greening*, 48, 126501.
- Wagar, J. A. (1964). *The carrying capacity of wild lands for recreation*. Washington: Forest Science Monograph.
- Zeidenitz, C. Mosler, H. J. and Hunziker, M. (2007). Outdoor recreation: from analysing motivations to furthering ecologically responsible behaviour. *Forest Snow and Landscape Research*, 81(1/2), 175-190.